

Případová studie – Překonání bariéry nezájmu veřejnosti

CONE

Příběh: jedná se o fiktivní příběh převzatý z projektu CONE podpořeného z programu Interreg Central Europe

Jaký měli problém, co chtěli vyřešit

Kdysi dávno ve městě CONEVILLE čelili lidé zvláštní výzvě. Město, známé svou bohatou kulturou a rušnými ulicemi, zažívalo silné deště jako nikdy předtím v důsledku klimatických změn. Déšť byl neúprosný, zaplavoval ulice, sklepy, kanalizaci a způsobil chaos. Mezi těmito silnými dešti se vyskytovaly dlouhé a teplé periody vyprahlosti a sucha. Městští plánovači byli v koncích a snažili se najít řešení.

Jak ho mohli vyřešit klasicky

Městská samospráva mohla problém řešit obvyklými cestami: vydáním vyhlášky, která by zakazovala nadměrné využívání vody v obdobích sucha, nařízeními, že si musí občané zajistit dostatek pytlů s pískem jako ochranu před povodní apod. Město také mohlo prohloubit koryto řeky, postavit hráze a zvětšit kapacitu kanalizace. To však byla všechna opatření, která řešila následky a nikoliv příčiny. Městští radí si uvědomili, že potřebují nový přístup, který by nejen vyřešil současnou krizi, ale také zajistil odolnost města vůči budoucím klimatickým atakům.

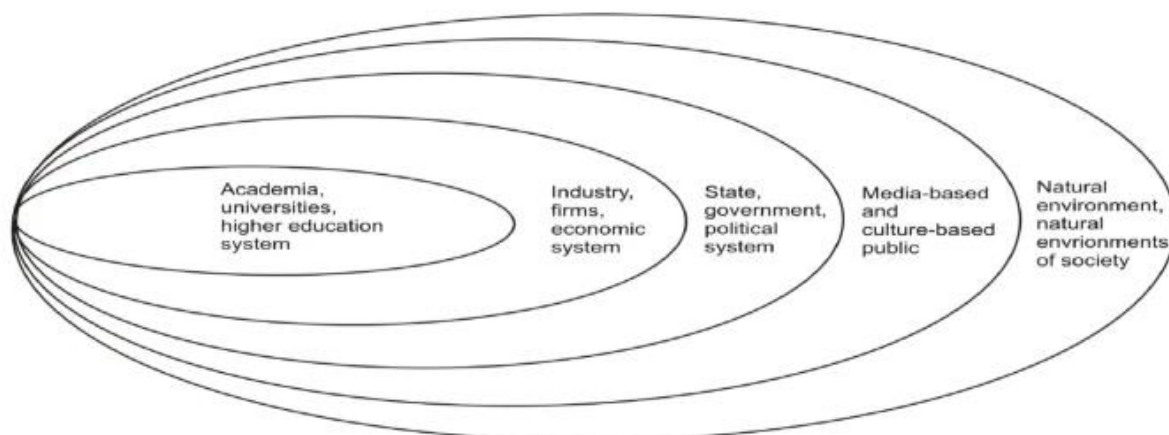
Jak na to šli jinak – proč si vybrali toto řešení

V návalu inspirace se obrátili k prastaré moudrosti přírody. Rozhodli se implementovat řešení založená na přírodě, tzv. Nature-Based Solutions (NBS), která využívají sílu ekosystémů ke zmírnění účinků silných srážek a k vyřešení problémů se zavlažováním během období sucha. Rozhodli se proto vytvořit městské zelené prostory s podzemními jímkami, dešťovými zahradami, které by mohly absorbovat přebytečnou vodu, snížit záplavy a vytvořit udržitelnější městské prostředí.

Řešení bylo postaveno na principu Quintuple Helix, který kromě již známých čtyř složek obsahuje ještě pátou složku „přírodní prostředí společnosti“.

Model pětišroubovice je teoretickým a praktickým modelem pro výměnu znalostí, založených na těchto pěti sociálních subsystémech, za účelem vytvoření a podpory udržitelného rozvoje společnosti. Může být aplikován na řešení globálního oteplování prostřednictvím aplikace znalostí a know-how. Zaměřuje se na společenskou výměnu a přenos znalostí uvnitř subsystémů konkrétní lokální sítě.

Kdo je v tom podpořil

Urbanisté věděli, že realizaci svých vizí sami nezvládnou. Potřebovali podporu a zapojení všech v CONEVILLE. Iniciovali tedy proces spoluvytváření (co-creation) a vyzvali všechny občany a relevantní zainteresované strany, aby přispěli svými nápady a podíleli se na plánování a realizaci NBS.

Jak to probíhalo

Odezva byla ohromující. Přihlásili se lidé ze všech typů odvětví a přispěli svými jedinečnými pohledy a inovativními nápady. Společně navrhli krásné zelené prostory plné klimaticky odolných rostlin, které by mohly absorbovat dešťovou vodu. V každé čtvrti byly vybudovány dešťové zahrady, které proměnily problémové oblasti v krásnou, funkční krajinu. A občané začali doma sbírat dešťovou vodu do sudů a šetřit tak vodu na období sucha.

Byly iniciovány Lokální živé laboratoře (Local Living Lab), které se soustředily na řešení založená na přírodě. Vznikl Průvodce (Guideline) pro vytváření těchto živých laboratoří, který představil strukturovaný přístup k zapojení zainteresovaných stran. Cílem Průvodce je poskytnout zájemcům pohled na participativní spoluvytváření a přiblížit způsob myšlení při tomto procesu.

Nejprve bylo nutné vytvořit skupinu několika zúčastněných stran (multi-stakeholders group), která sdružuje všechny relevantní místní lidi a organizace zajímající se o vybranou společenskou výzvu a chtějí ji řešit. Tyto zúčastněné strany zastupující různé hlasy se zavázaly spolupracovat a podílet se na navrhování, vývoji a implementaci místních městských politik. Jsou prostředkem a mocným nástrojem pro rozvoj integrovaných a participativních přístupů k městským politikám. Skupina zainteresovaných stran je ideálně sestavena tak, aby její členové byli zapojeni do procesu hned od začátku projektu. Vývoj a ověřování každého kroku je pak společným dílem, jehož cílem je posílit závazek a zvýšit vyhlídky na udržitelné plnění.

Jak se město proměňovalo, silné deště již nepřinášely chaos a rozvrat. Místo toho déšť vyživoval nové městské zelené plochy a přispíval k živému a odolnému městskému ekosystému. Obyvatelé CONEVILLE proměnili výzvu v příležitost a vytvořili město, které bylo nejen vybaveno pro zvládnutí klimatických změn, ale také příjemnějším a udržitelnějším místem pro život. Navíc lidé začali spolupracovat, poznávat se, participovat a žít zodpovědněji.

Jaký byl výsledek

A tak se CONEVILLE stal zářným příkladem toho, jak se města mohou přizpůsobit změně klimatu. Ukázala světu, že pomocí plánování, řešení založených na přírodě a spoluvytváření můžeme naše městské výzvy proměnit v příležitosti pro udržitelnou budoucnost. A všichni žili udržitelně až do smrti.

Jaké je z toho poučení?

Tato případová studie vyznívá sice jako pohádka, ale projekt CONE již vytvořil, a ještě vytvoří, sadu užitečných pomůcek, které budou přinášet praktické rady týkající se překonání bariéry nezájmu veřejnosti o nějaké závažné téma týkající se rozvoje města, regionu nebo státu.

V dubnu 2025 bylo reálně (nikoliv fiktivně) spuštěno 5 městských živých laboratoří, které budou aplikovat řešení založená na přírodě jako demokratičtější přístup ke zmírňování a adaptaci na změnu klimatu. Partneři projektu navrhnou a testují nové participativní a digitálně řízené procesy, které podporují aplikaci řešení založených na přírodě v rámci 3 pilotních akcí v 5 městských pilotních oblastech. Živé laboratoře pro hospodaření s dešťovou vodou vznikají v Padově (Itálie), Wejherowu (Polsko), Českých Budějovicích (Česká republika) a Jászberény (Maďarsko). Živé laboratoře zabývající se zmírňováním tepelného stresu vznikají v Padově (Itálie) a Českých Budějovicích (Česká republika) a živé laboratoře pro správu povodí a hrází v Polčane (Slovensko) a Wejherowu (Polsko).

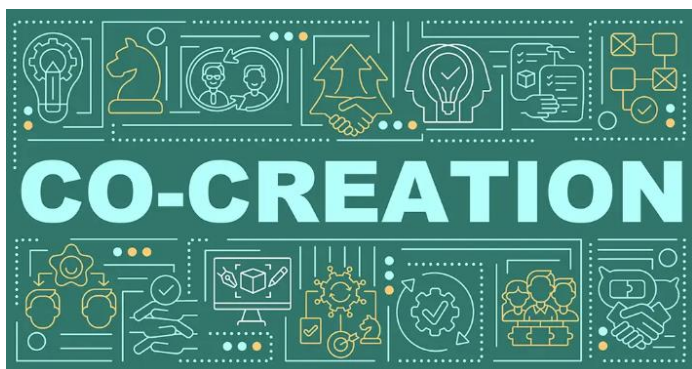
Z konkrétní doporučení vytvořených projektem CONE uvádíme:

Identifikace: zmapujte všechny možné aktéry, kteří mohou mít slovo nebo mohou být ovlivněni místní výzvou. Vaším cílem je založit Local Living Lab, abyste spoluvytvářeli řešení propojená s NBS, takže musíte také zvážit, který zainteresovaný subjekt má jakou úroveň zkušeností v této oblasti. Tento krok lze provést jako kolaborativní cvičení se základním jádrem místních aktérů, například z místní správy, a poté s rozšířenou skupinou potenciálních členů skupiny mnoha zúčastněných stran. Opakování cvičení ve formátu workshopu pomáhá zkontrolovat platnost původního prostředí zainteresovaných stran a názory zúčastněných mohou přidat hloubku a konzistenci do struktury vaší skupiny. Doporučujeme toto cvičení během projektového cyklu několikrát opakovat, aby se skupina v případě potřeby přizpůsobila. Lze využít nástroj s názvem Stakeholder Power/Interest Matrix, který pomůže zmapovat, které zainteresované skupiny mohou mít větší vliv na spoluvytváření/řešení a které není možné opomenout, protože mohou být klíčové.

Zapojení: identifikované aktéry zapojíte prostřednictvím e-mailu nebo telefonu, abyste je pozvali na první setkání zainteresovaných stran. Osvědčily se např. individuální pozvánky a osobní kontakt (personalizovaná komunikace může podpořit silnější spojení), nebo otevřené výzvy, které mohou přilákat zájem širšího publika. Tento přístup může být zvláště užitečný pro zapojení specifických kategorií zúčastněných stran, jako jsou zástupci občanské společnosti nebo těžko dosažitelné skupiny. Využijte sociální média jako kanál k šíření

informací. Dá se použít i oznámení a mediální rozruch (media buzz), kdy se informace šíří na tiskových konferencích, setkáních s novináři a prostřednictvím místních médií. Rozruch kolem vašich iniciativ může přilákat nové zúčastněné strany a vzbudit zájem.

Pravděpodobně už víte, jaký typ informací chcete od těchto lidí získat, abyste dosáhli svých projektových cílů, a ze všech sil se snažíte, aby byla schůzka jednoduchá, abyste své účastníky nevyděsili. Pamatuje, že úspěšné zapojení stakeholderů zahrnuje pochopení jejich potřeb, budování vztahů a demonstraci hodnoty, kterou účastí získávají.

Obecně se uvádějí i další dobré rady, jak vyvolat a dlouhodobě zajistit zájem veřejnosti. Důležitý je například slovník, který při komunikaci se zainteresovanými skupinami používáme. Mnohdy laická veřejnost nerozumí některým pojmům, proto se doporučuje používat jednoduchých výrazů, kterým veřejnost lépe porozumí. Např. místo „Transformační aktivita“ použít „Změna, která pomáhá rozvoji“, místo

„Implementovat“ použít „Zavést do praxe / Uskutečnit“, místo „Akční plán“ použít „Plán kroků, jak něco zlepšit“, místo „Inovační výkonnost“ použít „Jak dobře si město nebo firma vede v nových technologiích“, místo „Regionální inovační ekosystém“ použít „Prostředí v regionu, které pomáhá vzniku nových nápadů a podnikání“ apod.

Průvodce také popisuje, jak budovat důvěru. Například se doporučuje zajít s klíčovými osobami na kávu (do kavárny nebo baru) a probrat některé důležité věci tváří v tvář (jeden na jednoho). Vhodné jsou také společné návštěvy v terénu, „studijní návštěvy“, kde lze daný problém osobně vidět a na místě společně prodiskutovat. Měl by se vytvořit prostor pro dialog, čas a prostor pro sdílení myšlenek, potřeb a pohledů zúčastněných stran. Klíčem k budování důvěry a dlouhodobého závazku je také aktivní naslouchání. Nemělo by se zapomínat ani na malé občerstvení nebo symbolické dárky za účast v procesu spolupráce.

Spolupráce je jedna z participativních metod, která zapojuje širokou veřejnost do vytváření veřejných politik a hledání cest k jejich naplňování. Jedná se o dlouhodobý proces, který musí probíhat po malých krůčcích a který bude přinášet postupná dílčí zlepšení. Tyto konkrétní výsledky přesvědčí veřejnost, že zapojení do procesu spolupráce má smysl i pro ně.

Použité zdroje:

Použité zdroje pro texty v této případové studii:

Portál Jihočeské agentury pro podporu inovací (n.d.) – *Projekt CONE*

<https://jaip.cz/projekty/cone/>

Interreg Central Europe (n.d.) – *Cone*

<https://www.interreg-central.eu/projects/cone/>

Elias G Carayannis, Thorsten D Barth & David FJ Campbell (2012) – *The Quintuple Helix innovation model: global warming as a challenge and driver for innovation*

<https://innovation-entrepreneurship.springeropen.com/articles/10.1186/2192-5372-1-2>